

Lekcja

Temat: Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim – powtórzenie wiadomości

1. Decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie Księstwa Warszawskiego
 - Podział ziem Księstwa:
 - ✓ Królestwo Polskie podporządkowane Rosji
 - ✓ Wielkie Księstwo Poznańskie (Wielkopolska i Kujawy) podporządkowane Prusom
 - ✓ Rzeczpospolita Krakowska pod kontrolą wszystkich zaborców (od 1846 do Austrii)
2. Sytuacja polityczna Królestwa Polskiego
 - a. Monarchia konstytucyjna połączona z Rosją unią personalną (car Rosji królem Polski)
 - b. Uprawnienia króla:
 - Władza wykonawcza, inicjatywa ustawodawcza
 - Polityka zagraniczna
 - Głównodowodzący armii
 - Namiestnik – sprawowała władzę w Królestwie w zastępie cara
 - c. Konstytucja:
 - Równość obywateli wobec prawa, wolność osobista, religii i duku, nietykalność osobista
 - Język polski w szkołach i urzędach
 - d. Władza ustawodawcza i wykonawcza
 - Sejm (król, senat, izba poselska) jako władza ustawodawcza
 - Rada Administracyjna na czele z namiestnikiem jako władza wykonawcza
3. Przyczyny wybuchu powstania listopadowego
 - a. Pośrednie:
 - Łamanie przez władze carskie praw Polaków zagwarantowanych w konstytucji Królestwa
 - Działalność legalnej opozycji (kaliszanie)
 - Działalność tajnych organizacji (Towarzystwo Patriotyczne, Towarzystwo Filomatów, Sprzysiężenie Podchorążych)
 - b. Bezpośrednie:
 - Zwycięstwo rewolucji lipcowej we Francji
 - Pogłoski o wykorzystaniu armii polskiej do stłumienia powstania w Belgii
 - Zagrożenie wykrycia spisku podchorążych kierowanego przez Piotra Wysockiego
4. Noc listopadowa i wybuch powstania (29/30 XI 1830)
 - a. Nieudana próba zamachu na wielkiego księcia Konstantego
 - b. Brak wsparcia ze strony wyższych oficerów polskich, arystokracji i bogatego mieszczaństwa
 - c. Przyłączenie się do powstania mieszkańców Warszawy, zdobycie Arsenału i usunięcie Rosjan z miasta
5. Przebieg wojny polsko – rosyjskiej (1831 r)
 - a. 25 lutego – nierozstrzygnięta bitwa pod Grochowem, w wyniku której Rosjanie rezygnują ze szturmu na Warszawę
 - b. Marzec/kwiecień – ofensywa zaplanowana przez gen. Ignacego Prądyńskiego i zwycięstwa Polaków w kilku bitwach (Wawer, Iłganie, Dębie Wielkie)
 - c. 26 maja – decydująca klęska Polaków w bitwie pod Ostrołęką
 - d. 6 – 8 września – szturm Rosjan na Warszawę i kapitulacja stolicy
 - e. 21 października – kapitulacja Zamościa i upadek powstania
6. Wielka Emigracja – liczne wyjazdy Polaków po klęsce powstania listopadowego, spowodowane represjami (prześladowaniami) władz carskich oraz chęcią działalności patriotycznej i niepodległościowej za granicą. Nazwa Wielka Emigracja wynika z dużej liczby wyjeżdżających Polaków (ok. 10 tys.) oraz z aktywnej działalności kulturalnej, naukowej i politycznej emigrantów.
7. Działalność kulturalna i polityczna Wielkiej Emigracji
 - a. Przedstawiciele kultury i nauki:

- Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Zygmunt Krasiński (literatura)
 - Fryderyk Chopin (muzyka)
 - Paweł Edmund Strzelecki, Ernest Malinowski (naukowcy i podróżnicy)
- b. Działalność polityczna (stronnictwa polityczne)
- a. Komitet Narodowy Polski (Joachim Lelewel)
 - b. Hotel Lambert (Adam Jerzy Czartoryski)
 - c. Towarzystwo Demokratyczne Polski (Wiktor Heltman)
 - d. Gromady Ludu Polskiego (Stanisław Worcell)
8. Represje władz carskich po powstaniu listopadowym
- a. Likwidacja konstytucji Królestwa Polskiego i wprowadzenie Statutu organicznego
 - b. Likwidacja sejmu polskiego i rozwiązanie wojska polskiego
 - c. Wprowadzenie podziału administracyjnego na gubernie
 - d. Początek rusyfikacji, zamknięcie Uniwersytetów w Wilnie i Warszawie, rozwiązanie Towarzystwa Przyjaciół Nauk
 - e. Włączenie Kościoła grekokatolickiego do Cerkwi prawosławnej, podporządkowanie duchownych katolickich władzy świeckiej
 - f. Zesłania na Syberię na przymusowe osiedlenie lub katorgę (niewolnicza praca)
 - g. Konfiskata majątków szlacheckich, wcielanie do wojska carskiego
9. Powstanie krakowskie i rabacja galicyjska (1846 r.)
- a. 21/22 lutego 1846 – początek powstania
 - b. Manifest Rządu Narodowego, który miał zachęcić do masowego udziału w powstaniu:
 - Równość wszystkich obywateli wobec prawa
 - Zniesienie pańszczyzny i uwłaszczenie chłopów
 - Pomoc społeczna dla najuboższych mieszczan
 - c. Rabacja galicyjska
 - Władze austriackie, aby udaremnić powstanie, nakłoniły polskich chłopów do wystąpienia przeciwko szlachcie polskiej
 - Rabunki, podpalenia, mordy na szlachcie organizowane przez chłopów w lutym 1846 r. (m.in. Jakub Szela)
 - Skutek: ok. 1200 ofiar, skuteczne zastraszenie polskiej szlachty myślącej o powstaniu
 - Rabację stłumili sami Austriacy, kiedy chłopci przestali być potrzebni
 - d. Próby ratowania powstania i jego upadek
 - Procesja religijna do Galicji z Krakowa kierowana przez Edwarda Dembowskiego, której celem było zachęcenie chłopów do powstania
 - Rozpędzenie procesji przez wojska austriackie i śmierć Dembowskiego
 - Upadek powstania krakowskiego (marzec 1846 r.) i włączenie Wolnego Miasta Krakowa do Austrii (listopad 1846 r.)
10. Wiosna Ludów w Wielkopolsce
- a. Przebieg
 - Utworzenie Komitetu Narodowego w Poznaniu i żądania przywrócenia pełnej autonomii Polakom w Wielkopolsce (marzec 1848)
 - Ustępstwa władz pruskich z których się nie wywiązano: zezwolenie na tworzenie polskich oddziałów zbrojnych i spolszczenie urzędów w Wielkim Księstwie Poznańskim
 - Kwiecień 1848 r. – początek walk kierowanych przez Ludwika Mierosławskiego
 - Zwycięstwa Polaków pod Miłosławiem i Sokołowem
 - Niechęć polskich oficerów i ziemian wobec powstania z obawy na represje
 - Upadek powstania
 - b. Skutki
 - Nieudana próba przywrócenia autonomii w Wielkopolsce

11. Wiosna Ludów w Galicji

a. Przebieg

- Utworzenie Komitetów Narodowych we Lwowie i Krakowie
- Żądania polonizacji szkół i urzędów, zniesienie pańszczyzny
- Utworzenie Gwardii Ludowej (oddziały zbrojne)
- Zapobiegawcze działania władz austriackich: zniesienie pańszczyzny, uwłaszczenie chłopów

b. Skutki

- Rozbrajanie Gwardii Ludowej, kapitulacja Polaków po krótkich walkach
- Uspokojenie nastrojów w Galicji i represje wobec uczestników rozruchów

12. Kultura polska pod zaborami

a. Zabór rosyjski

Królestwo Polskie jako ośrodek kultury i oświaty i polskiej pod zaborami:

- Szkoły elementarne (Stanisław Kostka Potocki)
- Szkoły zawodowe (Stanisław Staszic)
- Uniwersytet Warszawski (od 1816 r.)
- Towarzystwo Przyjaciół Nauk

Ziemie wcielone do Rosji

- Zreformowanie (unowocześnienie) Uniwersytetu w Wilnie (Adam Czartoryski)

b. Zabór pruski

- Obowiązek szkolny dla dzieci o szóstego roku życia (od 1825 r.)
- Zbiory biblioteczne i dzieł sztuki Działyńskich w Kórniku

c. Zabór austriacki

- Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Lwowie – biblioteka i wydawnictwa (1817 r.)

13. Romantyzm

- nurt filozoficzny, literacki i artystyczny, który narodził w Wielkiej Brytanii i Niemczech na przełomie XVIII i XIX wieku. Romantycy odrzucili oświeceniowy racjonalizm, kierując się w postrzeganiu świata emocjami, uczuciami i wyobraźni.

14. Polski romantyzm

a. Przedstawiciele polskiego romantyzmu

- Literatura: Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Zygmunt Krasiński, Cyprian Kamil Norwid
- Muzyka: Fryderyk Chopin, Stanisław Moniuszko
- Malarstwo: Piotr Michałowski, Artur Grottger

b. Polski mesjanizm (Polska Mesjaszem narodów)

- Nurt filozoficzny, w myśl którego naród polski poprzez swoje cierpienia związane utratą niepodległości oraz krwawą walkę o jej przywrócenie, zbawi narody świata i obejmie nad nimi duchowe przywództwo (Andrzej Towiański)

c. Początki polskich badań historycznych

- Joachim Lelewel – nazwany ojcem polskiego piśmiennictwa historycznego (historiografii), autor pierwszej syntezy (całościowego ujęcia) dziejów Polski oraz kilkuset prac naukowych.